

לשחות נגד הזרם?

יעקב בוחר את יהודה להיות מי שיקים ישיבה במצרים. הוא יודע שהעם היהודי צועד לקראת שנות גלות קשות וארוכות, והוא בוחר ביהודה, שמסר את נפשו עבור אחיו, להכין את הקרקע לגלות.

למה דווקא יהודה?

יעקב אבינו אהב את יוסף בנו יותר מכל אחיו בגלל מעלותיו. אנו קוראים את ההרפתקאות והעלילות הסבוכים שעבר יוסף; הוא נמכר לעבד ועמד לפני הניסיון הגדול של אשת פוטיפר שניסתה לפתות אותו והוא עמד בניסיון וניצל. בהמשך, כשהוא ישב בכלא, מעולם הוא לא איבד את בטחונו בה' שיצא משם ועוד היה מוכן לעזור ולסייע לאסירים אחרים שר המשקים ושר האופים. ואחר כך כשעלה לגדולה ונעשה משנה למלך לא שכח מהיכן הוא בא ונשאר נאמן לה' ולתורתו, ובתוך ים של עבודת אלילים וערוות הארץ גידל את שני בניו מנשה ואפרים להיות יהודים נאמנים לה' ולעמו.

ולבסוף ? הניסיון הגדול ביותר כאשר אחיו הגיעו למצרים, לא רק שהוא לא התנקם בהם ולא החזיר להם רעה אלא להיפך, הוא מחל להם בלב שלם ועוד ניחם אותם שהם בעצם עשו דבר טוב וחזר ואמר להם זאת כמה פעמים. ובנוסף לכל זה הוא גמל טובה תחת רעה והציל אותם מרעב. התנהגות כזאת זהו דבר שנשגב מכוח אנוש להבין זאת, כיצד אדם יכול למחול באמת ובתמים ולא להרגיש בלב איזה טינה או כעס על מי שעשו לו רעה. יוסף הצדיק הגיע במעלותיו לפסגת הרוחניות הגבוהה ביותר שיש ביכולת אדם להגיע אליה.

אך כשקוראים את הברכות שיעקב אבינו בירך את בניו לפני מותו ? בפרשת ויחי ? אנו מגלים שהוא בחר דווקא לברך את יהודה שממנו תצא מלכות בית דוד "לא יסור שבט מיהודה (מדוד ואילך ? רש"י) עד כי יבא

שילה" (מלך המשיח שהמלוכה שלו [?] רש"י).

לכאורה דבר זה אינו מובן כלל: הלא יעקב אבינו עצמו מינה את יוסף להיות הממשיך שלו בזה שלימד אותו את כל הסודות שקיבל משם ועבר וכן נתן לו את כתונת הפסים, ובנוסף לכך יוסף הוכיח שהוא ראוי למלכות כפי שאכן קרה בפועל, בנוסף לכל הניסיונות שהוא עבר. ואם כן מדוע כאשר הוא מגיע לרגע האמת לפני מותו מעדיף יעקב את יהודה על פניו של יוסף. מה מצא יעקב אבינו ביהודה שדווקא הוא מתאים למלוכה יותר מאשר יוסף?!

בסוף הפרשה, כאשר יעקב אבינו מתכנן לרדת מצרימה, אנו קוראים "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה" (לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה [?] רש"י). יעקב אבינו שלח את יהודה להקים ישיבה בגושן, שכשהוא יגיע תהיה שם כבר ישיבה קיימת.

לכאורה זה דבר תמוה ביותר: יוסף הוא השליט והמושל, הוא זה שנותן להם את כל ארץ גושן, ואם יעקב אבינו מעוניין להקים שם ישיבה עליו לשלוח מסר ליוסף שיקים ישיבה והוא בשמחה היה עושה הכול בהתאם לבקשת אביו, הרי בשביל ה'שליט' זהו דבר קטן-ערך ולא משמעותי. ואם כן מדוע בחר יעקב לשלוח את יהודה [?] שלא מכיר אף אחד במצרים, לא מכיר את השפה והמנטליות, לבוש בבגדים מוזרים [?] שצריך לחפש מתווך שיסייע לו במציאת בנין מתאים, לשכור את המבנה ולערוך חוזה, שכל זה כרוך במניעות ועיכובים רבים, במקום לתת ליוסף מושל מצרים הוראה לעשות זאת, בשעה שכל המנגנון הממשלתי נתון למרותו ובידיו אף להקים עיר בשביל היהודים?

עמיד לגלות ארוכה

התשובה היא שיעקב אבינו הבין שבירידה לארץ מצרים החלה הגלות של עם ישראל, ובגלות לא תמיד הממשלה היא בעד היהודים. אמנם כעת הממשלה נתונה בידיים יהודיות אבל זה מצב זמני ומתחלף, יחלוף זמן-מה והמצב הזה עשוי להשתנות כפי שראינו במשך ההיסטוריה שרוב השנים

היו רוב הממלכות במדינות השונות נגד היהודים. לפיכך רצה יעקב להקים ישיבה שמיוסדת על מסירות נפש ועל הליכה נגד הזרם.

יעקב רצה לסלול דרך של יהדות טהורה שאינה תלויה בחסדיו של מלך או שליט, גם במידה שהשליט הוא לא טוב ליהודים. היהדות תמשיך להתקיים, ולכן הוא לא רצה להשתמש ביוסף, נכון שיוסף יכול היה להקים ישיבה לתפארת. יוסף היה ראש הממשלה, אבל מה יקרה ביום שהממשל יסרב לתמוך ביהדות? הרי כולם ירימו ידיים. כדי להקים ישיבה כזו שלח יעקב את יהודה. אבל עדיין לא מובן למה הוא בחר דווקא ביהודה?

בתחילת הפרשה אנו קוראים שיוסף רצה להשאיר אצלו רק את בנימין לעבד, ולתת לשאר האחים לחזור הביתה. "האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי לעבד ואתם עלו לשלום אל אביכם", ואז "ויגש אליו יהודה" [2] כל האחים שתקו, אזו הצידה. דווקא יהודה היה זה שקם נגד המושל והשמיע באזניו דברים קשים "ואל יחר אפך [2] מכאן שדבר אליו קשות". ומה הוא מציע? "ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעלה עם אחיו". הוא מציע את עצמו כעבד במקום אחיו [2] זוהי מסירות נפש אמיתית, יהודה מציע שהוא יישאר עבד נצחי אצל המושל בכיפה ואחיו ילך חופשי הביתה!

יהודה היה "אֶמְסִירוֹת נֶפֶשׁ אִיד". הוא הלך נגד הזרם ונגד כל העולם. אדם כזה צריך להניח את היסודות של העם היהודי בגלות. יוסף עבד עם הממסד ומתוכו הוא הפיץ יהדות; מה-שאיין-כן יהודה לא התפעל מהממסד והיה מוכן לחרף את נפשו כדי להציל ילד יהודי. אחד כזה צריך להקים את המוסד היהודי הראשון בגלות. הוא זה שסלל את הדרך למסירות נפש על ידי כך שהוא התנגד למושל מצרים.

אנו צאצאי יהודה

ואכן את התכונה הזאת אנו מוצאים אצל יוצאי-חלציו של יהודה. כולנו מכירים את הסיפור כשעם ישראל עמד על-יד ים סוף והמצריים מאחוריהם וכולם נכנסו לפאניקה "ויצעקו בני ישראל אל ה'" והתלוננו

למשה, והקב"ה אומר למשה "דבר אל בני ישראל ויסעו", אבל הים ממאן להיבקע. ואז קם לו איזה "מסירות נפש איד" וקופץ לתוך הים, ושניה לפני שהוא נטבע [?] נבקע הים. מיהו היהודי הזה? היה זה נחשון בן עמינדב למטה יהודה. דווקא יהודי משבט יהודה היה לו את הכוח למסירות נפש. מהיכן זה בא לו? מסבא יהודה!

והם הם הדברים שהתרחשו בדורות מאוחרים יותר. אחת התקופות הקשות ביותר לעם ישראל הייתה כאשר הוא סבל מהפלשתים בזמן שאול המלך. היה שם גלית המפורסם שהיה גיבור עצום שכל העולם רעד מפניו והוא היה מכריז "אני חרפתי את מערכות ישראל (אני הרגתי את חפני ופנחס ושביתי את הארון [?] רש"י), תנו לי איש ונלחמה יחד", "וישמע שאול וכל ישראל את דברי הפלשתי האלה ויחתו ויראו מאד".

ואז בא "דוד הוא הקטן", נער צעיר שלא היה לו שום כוח נגד גלית הענק, אבל הוא לא יכול היה לסבול את העובדה שגלית "חרף מערכות אלקים חיים" והוא יצא להילחם נגד גלית [?] דבר שעל פי טבע אין לו שום מקום, אבל הוא לא התחשב בחוקי הטבע והוא הלך על מסירות נפש, מאיפה הוא קיבל את זה? מיהודה, וגם מלך המשיח מגיע משבט יהודה. כדי להביא את המשיח יש צורך במסירות נפש.

עם ישראל נקרא גם העם היהודי על-שם יהודה, כי בפשטות אנו צאצאים של שבט יהודה. כל מי שנשאר יהודי היום הוא בעיקר משבט יהודה, שכן רק למי שיש את הכוח לשחות נגד הזרם החזיק מעמד בתור יהודי ואת התכונה הזאת של לא להתפעל מהעולם אנו צריכים להנחיל לילדינו.

(מיוסד על שיחת ש"פ ויגש תשנ"ב ולקו"ש ח"ג עמ' 827, ועוד)